

főlügyelet legfontosabb kelleke: a munkás-iparfőlügyelők intézménye —, mindazonáltal az irigység bizonyos nemével tekintünk a németországi iparfőlügyelethez.

A mi szegényes és korrupt viszonyaink mellett iparfőlügyelőink jelentésében nem találunk egyebet, mint telepengedélyezési statisztikát, gőzkazánkimutatásokat, egynehány siralmat a sztrájkok iparrontó hatásáról, egy csomó panamaszagu, szubvenációs új ipari vállalkozás bejelentését és a gyárvizsgálók alkalmával észlelt hiányok és a „tett intézkedések” számanak felsorolását. Hogy a „tett intézkedések” egy lépéssel sem vitték előbbre a munkásvédelem ügyét, hogy a gyárosok és hatóságok fűyűlnek a hatáskörnélküli iparfőlügyelők intézkedéseire, azt az iparfőlügyeleti jelentés mint természetes dolgot említi föl és egyszerűen konstatálja, hogy bizonyos esetekben az iparfőlügyelő „rábeszélheti” ugyan a munkáltatót egészségügyi intézkedések bevezetésére — azonban egyéb joga az iparfőlügyelőnek Magyarországon nincsen.

A magyarhoni ázsiai állapotok eltakarása céljából azonban munkásjóléti intézményekről hosszú jelentést és kimutatást közöl a magyar iparfőlügyeleti jelentés. Pl. az 1903. évben 1347 telepen 18.324 munkás részesült hálólhelyben, 195 telepen 53.994 munkás részére volt fürdő vagy mosdóhelyiség berendezve és 241 telepen 75.346 munkás kántinban vagy étkező helyiségben költötte el ebédjét. Ily szörnyű ostobaságok: a hálólhely, a mosdó és az étkező helyiség mint munkásjóléti intézmény csak a magyar iparfőlügyelők jelentésében foglalhat helyet.

A külföldi iparfőlügyelet jelentéséből azt a tanulságot meríthetjük, hogy a munkásság szakmai érdekképviseleteinek kell közbelépniök a hathatós iparfőlügyelet és munkásvédelem érdekében. Kényszeríteni kell a hivatalos följelentésekkel az iparfőlügyelöket az üzemek rendszeres vizsgálatára és a tapasztalt visszaságok iparhatósági üldöztetésére. A törvény hézagosságát a szakszervezetek kípótolhatják, ha a munkásságot rászoktatják, hogy az észlelt hiányokat, törvénytelenségeket haladéktalanul jelentseék be az illető szakszervezetben, hogy a független szakszervezeti hivatalnok az iparfőlügyelő közbejárásával megszüntethesse a nálunk folyton emelkedő üzem- és foglalkoztatási törvénytelenségeket.

Kultura — alkultura.

Mach Ernő. Amikor az éhező ember állandó rettegésében a barlangok mélyén és fák koronájában lakozott, az állathoz még hasonló képzelete mindenféle ocamánysággal népesítette be a természetet. Az éjimbolygó ködje épp úgy rémítette, mint a felhők halkán suhanó árnyékai. Iuséges mivoltát az éhség állandó nyugtalanságát gyötörték és ezért mindenütt reá leselkedő vérszomjas lényeket sejtett. Az állatokban förtelmes képű üldözőket, az ég felhőiben villámokat rejtő sanda szellemeket és még az anyaföldben is tűzhányó rémeket látott. Amit ez a meggyötört és minden zörejre meglapuló emberféle tapasztalt, a rémülettől eltorzult megismeréseiből és némely helyes tudásából összefonódott valami: a vallás volt.

Ennek az ősemlernek talán semmi olyan tudása nem volt, ami ebbe a különös lelkiállapotban észlelt zavarba, melyet vallásnak nevezünk, benn nem lett volna. Helyes és helytelen el nem választható egységbe fűzve bent volt a vallásában és ha valamikor egy ilyen vadember elvesztette volna hitét vallásában, ha csodamódra valami szabadgondolkodó született volna bele a kőkorszakba: az vallásával együtt minden helyes ismeretét is elvesztette volna. A gyakorlati élet legegyszerűbb szükségletei zavarba ejtették volna, tehetetlenebb lett volna „vallásos” társainál.

A vallás tehát nem volt eredettől fogva látomásgyötört emberek képzeletének néha durva, néha szép szüleménye, amelyet a tudatlanabb agyvelők, főleg gyöngeségük pillanataiban élveznek és átélnek. Ellenkezöleg, az ősemler babonái azért voltak olyan meggyötörök reá nézve, mert a tűzkészítésre, a földmívelésre, az étkezésre, a lakásra, a szeretkezésre és sok más fontos dologra vonatkozó helyes ismeretei is elválaszthatatlanul benn voltak foglalva vallásában. Szertartás és babona határolta mindennapi élete minden ténykedését: világos tehát, hogy a szertartás és a babona sokban célhozvezető és helyes ismereteket is tartalmaztak. Az uralkodó osztály, aki a vallás titkait őrizte, ezzel egyben a gyakorlati és tudományos élet kufjeje is volt és ebből megerthető az a tisztelet, amelylyel a papi rendet mindenkor környékeztek.

Az emberiség fejlődése során azonban mináig több és több ismereteket vesz ki a vallásos lelkiállapotok fellengős

